

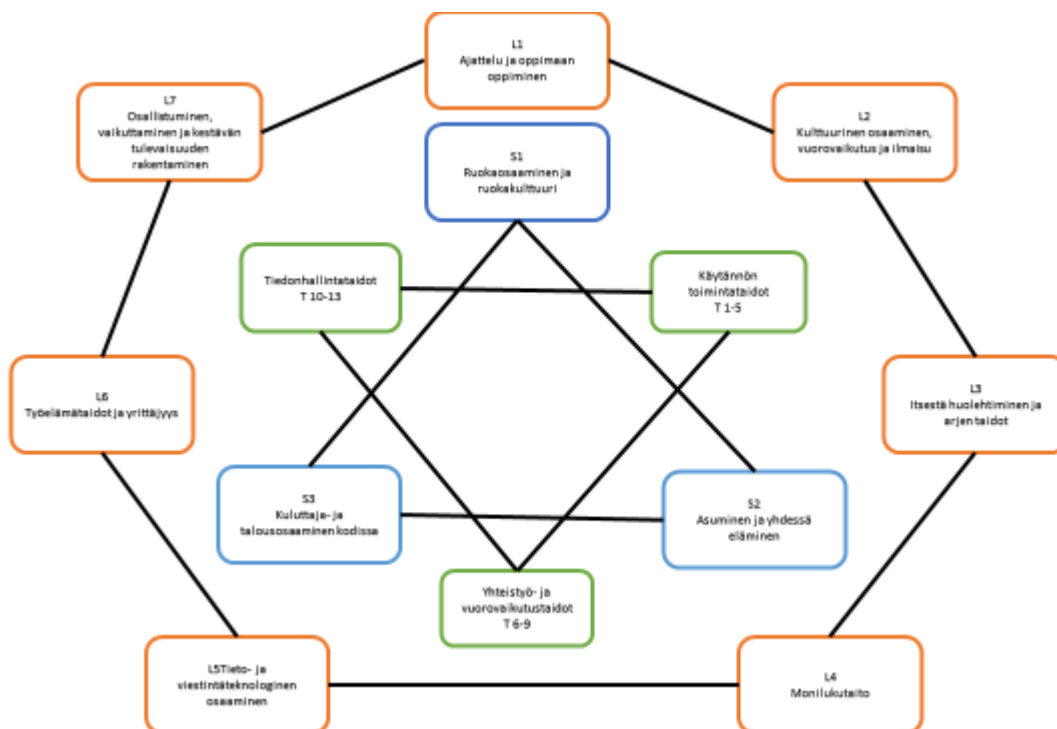
Vantaan kotitalousopetus

Vantaan kotitalousopetuksen yleiset tavoitteet

toisia arvostava, tapakulttuuria edistävä sekä välittävä ja kiireetön ilmapiiri
oppilaiden kulttuuritausta ja erityistarpeet huomioidaan opetuksen suunnittelussa
oppilaiden osallisuutta painotetaan opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa
yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa: kodit, lähiympäristö ja sen yhteisöt sekä palvelut
oppimissisällöissä kokonaisuuksien ja ilmiöiden muodostaminen (oppilaan oivaltaminen ja syväoppiminen)
oppiaineiden välinen yhteistyö ja opetuksen integrointi oppimiskokonaisuuksiksi

Kotitalouden tähtikuvio, kotitalous oppiaineena

Kuvion ytimessä ovat kotitaloudessa opetettavat taidot, keskellä sisältöalueet ja uloimpana laaja-alainen osaaminen, jonka kaikki osa-alueet sisältävät kotitalousoppiaineeseen.

Yleiset periaatteet, opetusmenetelmät ja oppimissisällön painotukset vuosiluokilla 4-9

Vantaalla kotitalousopetuksen ilmapiiriin olisi suotavaa olla toisia huomioonottava ja kiireetön. Oppilaiden kulttuuritaustan tiedostaminen ja liittäminen opetuksen suunnitteluun on tärkeää. Käytännön taitoja, myös sosiaalisia, voidaan painottaa opetusryhmän lähtökohdista, tieto- ja taitotasosta, kielitaidosta tai muista erityistarpeista käsin. Tämä voi toteutua esimerkiksi suosimalla tekemällä oppimista, harjoittamalla motorisia taitoja sekä keskittymällä ydinsisältöön. Vastaavasti osaaville oppilaille voidaan tarjota syventävää tietoa ja ohjata harjoittelemaan

erityistaitoja. Kotitalousoppiaine voidaan integroida oppiainerajat ylittäen aihekokonaisuuksiksi esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä tai oppiaineysteistyössä.

Vantaan kouluissa painotetaan erityisesti sitä, että *"oppilaita kannustetaan toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa"* (T9). Tätä voidaan erityisesti toteuttaa kotitalousopetuksessa ohjaamalla oppilaita työskentelemään myös muiden kuin omien tuttujen ja kavereiden kanssa. Sisältöjen oppimisen menetelmissä olisi hyvä suosia sosiokonstruktiivista ja ilmiöpohjaista oppimista. Oppilaan omakohtaisuuden ja osallisuuden sekä opetuksen havainnollisuuden lisäämiseksi oppimisessa voidaan käyttää tarinallisuutta. Oppimistehtävissä oppilaita ohjataan oma-aloitteisiksi, ajankäyttöä hallitseviksi, työskentelyn loppuun saattaviksi ja tasapuolista sekä joustavaa työnjakoa toteuttaviksi. Oppilaille voidaan antaa valinnanmahdollisuuksia esimerkiksi raaka-aineiden, ruokien valinnassa, maustamisessa ja kattamisessa. Sisältöihin on suositeltavaa liittää ajankohtaisia, uutisoinnissa käsiteltäviä aihepiirejä tai ruokatrendejä. Lisäksi vantaalaisia nuoria opastetaan tiedostaviksi ja kestävästä kehitystä ymmärtäviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa harjoitellaan monipuolista tiedonhakua luonteissa tilanteissa.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet 4-9

Vantaalla opetuksen järjestämisessä täytyy huomioida erityisesti oppilaiden erityistarpeet (kieli- ja taitotaso, sosiaalisten taitojen rajoitteet). Jotta mahdollisuudet tarkoituksenmukaisiin oppimiskokemuksiin toteutuisi, opetustilojen tulee olla hyvin suunnitellut ja turvalliset. Myös ryhmäkoon tulee olla aina harkittu ja sopiva.

"Turvallisuuden varmistaminen on keskeistä, kun työskennellään kotitalouden oppimisympäristöissä, jossa on koneita, laitteita, materiaaleja ja laaja-alaista lukutaitoa edellyttäviä työpiteitä. Eriyttämisen mahdollisuuksia ja oppilaalle ominaisia työtapoja otetaan käyttöön."http://www.edu.fi/perusopetus/kotitalous/ops2016_kotitalouden_tukimateriaalit/oppimisymparistot/ohjaus_eriyttaminen_ja_tuki

Mediaa ja teknologiaa voidaan käyttää kotitalouden oppimiseen opettajan harkinnan ja oppimisympäristön edellytysten mukaisesti.

Oppimisympäristön päivittyvä tukimateriaali löytyy linkistä:

http://www.oph.fi/download/154835_kotitalouden_opetustilat_ja_tyoturvallisuus.pdf

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 4-9

Perusopetusryhmissä on maahanmuuttajaoppilaita ja integroitua tuen tarpeen oppijoita. Opetusryhmät tulisi muodostaa huomioimalla oppilaiden kielitaito, taitotaso sekä muut mahdolliset erityistarpeet. Riittävä tuki, oppilaan kohtaaminen ja kiireettömyys, ovat todellisen kotoutumisen ja opetusryhmään integroitumisen ja oppimisen edellytyksiä. Tällainen on mahdollista toteuttaa esimerkiksi avustajan mukana ololla, ryhmäkokoa pienentämällä tai opetuskerran pituutta lisäämällä.

"Oppilaantuntemus on keskeinen ohjauksen, tuen ja luottamuksen mahdollistaja. Opettajan on hyvä tutustua oppilaan omaan tapaan ajatella: millaisia eri asioiden merkitykset hänelle ovat, miten hän mieltää ympäristönsä ja miten hän kommunikoi. Taitojen oppimisessa otetaan huomioon erilaiset tavat oppia."

http://www.edu.fi/perusopetus/kotitalous/ops2016_kotitalouden_tukimateriaalit/oppimisymparistot/ohjaus_eriyttaminen_ja_tuki

Opetustilanne:

- Toiminnan suunnittelu tärkeää: aloittaminen ja sujuva eteneminen, arviointi ja palaute. Varattava riittävästi aikaa keskusteluun ja huolehdittava vuorovaikutuksellisuudesta kokemusten jakamisessa. Oppilaan omat kokemukset ja aikaisempi kokemusmaailma otetaan huomioon suunnittelussa.
- Opetustapahtuman tulee olla rauhallinen
- Oppimiskokemukselle aikaa
- Opetustiloissa rajatut määrät tavaraa ja aistiärsykeitä, impulssikontrollin heikkouden huomiointi

Työskentelyssä:

- Kuvallinen ohjaus apuna
- Työohjeiden pilkkominen suullisesti sekä kirjallisesti
- Oppilasta ohjataan erityisesti oppitunnin rakenteen jäsentämiseen ja ajanhallintaan (myös omassa elämässä)
- Motoristen ongelmien huomiointi. Vaarat minimiin, aikaa asioihin, turvallisuus mietitty
- Tarvittavat välineet ulottuvilla, apuvälineitä hankittuna

Sisältö:

- Harjoitellaan arjen tilanteita esimerkiksi kaupassa käyntiä
- Minäkuvan rakentumisen tukeminen

Eriyttämisen tukimateriaaleja löytyy linkeistä:

<http://papunet.net/>

<http://www11.edu.fi/amme2/>

Oppilaan oppimisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

TÄHÄN

LISÄÄ: http://www.oph.fi/download/172070_Oppimisen_arviointi_uusissa_opetussuunnitelman_perusteissa.pdf

http://www.oph.fi/ops2016/tiekartta/miten_arvioimme_oppimista

Kriteerit 7-9 luokkien päättöarvosanalle löytyvät valtakunnallisesta opetussuunnitelmasta.

4-6 valinnaiskurssit

Vantaan alakoulut tarjoavat oppilailleen opiskeltavaksi viittä taide- ja taitoainetta, myös kotitaloutta. Oppilaat valitsevat 4-6- luokilla kaksi tuntia valinnaisia taide- ja taitoaineita, joiden tulee olla eri oppiaineita. Alakouluissa kotitaloutta tulee tarjota valinnaiskursseina vuosiluokilla 4-6. Vuosiluokkien 4-6 kotitalouden valinnaiskurssien tehtävänä on syventää oppilaan laaja-alaista osaamista, erityisesti itsestä huolehtimisen ja arjen taitoja (L3) sekä ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja(L1). Valinnaiskurssien opetuksessa tulee hyödyntää kotitalousopetukselle

tyypillisiä menetelmiä: kokemuksellisuutta, elämyksellisyyttä, tekemällä ja tutkimalla oppimista sekä tarinallisuutta

Kotitalousopetuksen vuorovaikutustilanteissa harjoitellaan toisten huomioimista: auttamista sekä epäitsekkästä ajattelua ja toimintaa. Oppilasta ohjataan toisten kuuntelemiseen sekä omien ajatuksien ilmaisemiseen ja mielipiteiden perustelemiseen. Opetuksessa ohjataan myönteisen minäkuvan ja itsetunnon kehittymiseen sekä yhteisöllisyyteen.

Vuosiluokilla 4-6 tulisi harjaannuttaa oppilaan itsenäistä toimintaa erilaisissa kotiin liittyvissä arjen askareissa. Oppilaita ohjataan kestävästä kehitystä edistäviin valintoihin ja toimintaan.

Kotitalouden valinnaiskurssit toteutetaan erilaisissa oppimisympäristöissä: koulun tiloissa ja lähiympäristössä. Oppimisympäristön turvallisuudesta tulee huolehtia (kts. Kotitalouden yleinen osio). Kodin ja koulun yhteistyöllä voidaan laajentaa oppimisympäristöä.

Oppimistehtäviä, kodin arjen askareita, voidaan tehdä yhteistyössä kodin kanssa. Oppimistehtävät ovat myös oivallinen mahdollisuus tehdä oppiaineiden välistä yhteistyötä.

Erityistä huomiota kiinnitetään ohjauksen ja tuen tarpeisiin, ajanhallintaan sekä turvalliseen työskentelyyn ja arjen rutiineihin.

Esimerkkejä kotitalouden valinnaiskurssien sisällöistä:

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri:

- keittiö- ja ruoanvalmistushygienia
- tavallisimpien keittiötyövälineiden tunnistaminen ja nimeäminen
- mittaaminen
- Ruokatuotanto (mistä ruoka tulee? esim. tuotantoeläimet)
- Ruoka-aineiden tunnistus (esim. kasvikset ja hedelmät)
- lähikauppaan tutustuminen
- makukoulu (sapere, LINKKI!)<http://www.sitra.fi/julkaisut/muut/makukoulu.pdf?download=lataa+pdf>
- monipuolisten ja ravitsemuksellisesti järkevien välipalojen suunnittelu ja toteutus myös ilman liettä ja uunia
- juhlien suunnittelu ja toteutus
- monikulttuurisuus (vierailijana esim. vanhemmat)

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:

- hyvät tavat
- pöydän kattaminen
- Yhdessä olemisen taidot ja toisen huomioon ottaminen
- kouluruokailuun tutustuminen (esim. aputarjoilijat, osallistuminen järjestämiseen)
- kodin pitäminen siistinä (etenkin omien jälkien siivoaminen)
- omasta hygieniasta huolehtiminen
- retkeily (ruoanvalmistusta retkikeittimellä, sienestys, marjastus)
- monikulttuurisuus (vierailijana esim. vanhemmat)
- vaatehuoltoon tutustuminen soveltuvin osin

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa:

- Vantaan jätteiden käsittely

- kierrätys
- kuinka paljon ja millaisia tavaroita kodissa tarvitaan?
- kriittinen kuluttaminen (esim. jätteen synnyn ennaltaehkäisy)
- energian säästö

Esimerkkejä menetelmistä, työympäristöistä ja oppiaineiden välisestä yhteistyöstä:

- Tieto- ja viestintätekniikan käyttö (videot, valokuvaus)
- Työskentely voidaan osittain toteuttaa kotitalousluokassa
- yrttien kasvattaminen ja maistelu (biologia)
- vaatteen hankinta, käyttö ja kierrättäminen (käsityö)
- mittaaminen (matematiikka)

Vuosiluokkakokonaisuus 7

Kotitalouden sisältöalueet vuosiluokka 7

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri

Opetuksessa huomioidaan kalenterijuhlat, harkinnan mukaan myös muihin kulttuureihin kuuluvat. Ruoka-ainesesonkia hyödynnetään raaka-ainevalinnassa ja opetuksessa. Lisäksi oppilaita ohjataan suhtautumaan myönteisesti erityisruokavalioihin, monikulttuurisuuteen ja eettisiin, kestävän kehityksen valintoihin

Ravitsemusasioita käsitellään kotitaloudessa mahdollisimman havainnollisesti ja arkielämään sitoen, esimerkiksi ruoka-aineista puhuttaessa ja niiden käsittelyyn opastettaessa. Yhteistyö kotitalous- ja terveystiedonopettajan välillä on välttämätön. Kansanterveydellinen näkökulma pitäisi tulla esiin ainakin jommassakummassa aineessa.

Tavoitteena on, että oppilas:

tuntee, osaa käyttää ja säilyttää peruselintarvikkeita

toteuttaa taloudellisia, terveellisiä ja turvallisia elintarvikkeiden käsittely- ja työtapoja sekä keittiöhygieniaa

osaa nimetä, valita ja käyttää turvallisesti sekä puhdistaa tavallisimpia keittiötyövälineitä ja kodinkoneita

oppi ruoanvalmistuksen peruskäsitteitä

osaa valmistaa ruokakulttuurimme perusleivonnaisia ja -ruokia

tutustuu harkinnan mukaan muiden ruokakulttuurien perusleivonnaisiin ja -ruokiin

harjoittelee kattamisetikettiä ja ruokailutapoja ja ymmärtää erilaisten ruokailutilanteiden eron

opettelee lukemaan, tulkitsemaan ja vertailemaan yleisiä ja ajankohtaisia pakkausmerkintöjä ja symboleja

opettelee tuntemaan ruoka- ja ravintoaineryhmiä ja niiden ominaisuuksia

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Oppimisessa otetaan huomioon paikalliset ajan tasalla olevat kotiin ja asumiseen liittyvät

ohjeistukset (esimerkiksi Vantaan kaupungin lajittelu- ja jätteenkierrätysmalli). Opetuksen osana opiskellaan ja harjoitellaan tekstiilien hoitoa sekä kodin puhtaanapitoa

Tavoitteena on, että oppilas oppii vaatehuollon perusasiat. tutustuu tavallisimpiin kotitalouslaitteisiin ja niiden käyttöön sekä puhdistukseen. Olisi suotavaa tutustua myös kotona käytettäviin laitteisiin esimerkiksi kotitehtävien kautta. opettelee tietoja ja taitoja, jotka auttavat ylläpitämään terveyttä, asunnon kuntoa, arvoa ja viihtyisyyttä. Näitä voivat olla esimerkiksi siivoustöiden säännöllisyyden ymmärtäminen, perussiivousvälineiden ja -aineiden käyttäminen, kodinkoneiden ja asunnon kunnossapitotöihin tutustuminen. oppii ymmärtämään arjen rutiinien vaihtelevan eri elämäntilanteissa ja erilaisissa perherakenteissa sekä yhteistyön merkityksen näissä

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Oppilasta ohjataan pohtimaan omia tarpeitaan ja mielitekojaan kestävän kehityksen periaattein (tarvitsenko jotain hyödykettä tai palvelua vai pärjääkö ilman, ekologiset vaihtoehdot). Tarkoituksena on, että kuluttajaosaamisen sisällöt limittyvät ja sulautuvat kahteen muuhun (S1 ja S2) sisältöalueeseen. Sisältöjä olisi suositeltavaa toteuttaa myös erillisinä opetuskertoina.

Tavoitteena on, että oppilas:

ymmärtää elämiseen liittyvän välttämättömiä kuluja (suotavaa toteuttaa yhteistyössä kodin kanssa esimerkiksi kotitehtävän muodossa)
ymmärtää kulutusvalintojen ja kulujen seuraamisen liittyvän elämänhallinnan taitoihin opettelee kuluttajan roolia: taloudellisuutta ja kriittisyyttä konkreettisesti oppimis- tai kotitehtävinä, esimerkiksi opintoretken lähikauppaan tai verkkokauppaan.
tutustuu kuluttajaa palveleviin tahoihin, kuluttajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä rahankäytön ongelmatilanteisiin
ymmärtää kriittisyyden välttämättömyyden erilaisiin palvelujen tarjoajia ja palveluita kohtaan (mainonta, verkkokauppojen luotettavuus, maksuvälineet ja -tavat)

Jatkuvasti päivittyvät oppimissisältöjen tukimateriaalit löytyvät linkistä:

http://www.edu.fi/perusopetus/kotitalous/ops2016_kotitalouden_tukimateriaalit

Vuosiluokkakokonaisuus 8-9 (pitkä valinnainen, 2vvt)

Sisällöt

Kahdeksannen luokan opetussisältö voi olla seitsemannen luokan sisältöjä kertaavaa. Tämän lisäksi oppilaiden taitoja ja tietoja syvennetään opettajan harkitsemalla tavalla tiedustellen myös oppilaiden ja heidän huoltajiensa toiveita. Opetusta voidaan lisäksi rikastaa paikallisella erityistietämyksellä ja opintoretkillä. Valinnaisopetuksessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota kiireettömyyteen ja toisia arvostavaan sekä huomioonottavaan ilmapiiriin. Valinnaisten suunnittelussa voidaan tehdä yhteistyötä myös muiden oppiaineiden opettajien kanssa esimerkiksi oppimissisältöjä yhdistelemällä.

Esimerkkisisältöjä kahdeksannen ja yhdeksannen luokan pitkälle valinnaisopetukselle: perehdytään suomalaiseen perinneruokakulttuuriin tutustutaan muiden maiden ruokakulttuuriin (esimerkiksi oppilaiden etnisen taustan mukaisesti)

tutustutaan erityisruokavalioihin ja -ruokiin
monipuolistetaan elintarvikkeiden käyttöä
syvennetään elintarviketuntemusta (esimerkiksi luomu- ja lähiruoka, ajankohtaiset elintarvikkeet)
perehdytään erilaisten juhlien järjestämiseen ja palvelutuottajiin
oman rahan käyttö (esimerkiksi opiskelijan budjetti)
tutustutaan kodin sisustamiskulttuuriin (esimerkiksi kestävän kehityksen mukaiset ja ekologiset materiaalit, kierrätys, käytännöllisyys)
perehdytään kotitalousalan yrittäjyyttä koskeviin asioihin ja vahvistaa oppitunneilla omaksuttuja asioita (esimerkiksi TET jaksojen yhteydessä)
kestävä kehitys (esimerkiksi ruokatuotannon ympäristövaikutukset, kriittinen kuluttaminen)

Arviointi

Kriteerit 7-9 luokkien päättöarvosanalle löytyvät valtakunnallisesta opetussuunnitelmasta.

Vuosiluokka 9: Lyhyt valinnainen (1vvt)

Sisällöt

Lyhyen valinnaisen sisältö suunnitellaan oppilaiden kiinnostuksen ja tarpeiden mukaan. Lyhyet valinnaiset ovat otollisia mahdollisuuksia eri oppiaineiden väliseen yhteistyöhön (esim. keittiökemia, retkikurssi, hygieniapassikurssi, kahvilan perustamiskurssi, kotitalouden blogi-kurssi).

Lyhytkurssi voidaan tarjota korotuskurssina. Kurssia suositellaan oppilaille, joiden päättöarvosana on alle hyvän osaamisen. Oppilaiden osaamisen lähtötaso on suositeltavaa selvittää.

Arviointi

Lyhyt valinnainen arvioidaan hyväksytty/hylätty

Yksittäisellä korotuskurssilla voidaan nostaa seitsemännellä luokalla annettua päättöarvosanaa, mutta tämän kurssin tulee olla tavoite- ja sisältöalueiltaan riittävän samankaltainen perusopetuksen sisältöjen kanssa. Tämän kaltaiseen lyhytkurssiin on sisällytettävä osaamistesti ja kurssi arvioidaan päättöarvosanakriteerien mukaisesti.

Yhteistyö oppiaineiden välillä

http://www.edu.fi/download/168217_aineistolinkki7_integrointi_ruokataju_esite_kehukset_print.pdf